

ДЕРЖАВНІ ЗМІНИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

У статті розглядаються державні зміни фізичного виховання в Україні, причини виникнення проблем і недоліків, які характеризують стан фізичної культури і спорту, суперечності між недостатнім рівнем фізичної готовності військовослужбовців та високими вимогами до військово-професійної підготовки, підвищення рівня фізичної підготовленості населення України через механізм проведення щорічного оцінювання, обов'язковість проведення щорічного оцінювання для учнівської та студентської молоді навчальних закладів усіх типів незалежно від форми власності, особового складу Збройних Сил та інших військових формувань України. Обґрунтовується необхідність виконання Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, що дозволить підвищити рівень готовності молоді до служби у Збройних Силах, формування здорового способу життя, національної свідомості, патріотичних почуттів молоді; акцентується увага на необхідності об'єднати сферу фізичної культури і спорту з національно-патріотичним вихованням; визначаються вимоги Міністра оборони України та начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України щодо фізичної підготовки військовослужбовців та необхідності формування у них моральних, вольових і психологічних якостей із врахуванням досвіду учасників бойових дій у антитерористичній операції. Надаються пропозиції щодо підвищення рівня фізичної підготовленості військовослужбовців на сучасному етапі реформування Збройних Сил України.

Ключові слова: військовослужбовці, здоров'я, фізичне виховання, фізична культура і спорт, фізична підготовленість, здоровий спосіб життя, щорічне оцінювання, національно-патріотичне виховання.

Постановка проблеми. У сучасному суспільному житті країни проблеми, фізичного виховання набули актуальності й гостроти. Це зумовлено, по-перш, виконанням вимог Конституції України, де в статті 3 визначено: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1], по-друге, необхідністю впровадження в Україні європейських стандартів життя, по-третє – вагомістю здоров'я, необхідного фізичного розвитку, фізкультурної освіченості та вихованості особистості як для неї самої, так і суспільства, а також – тими проблемами і недоліками, які характеризують стан фізичної культури і спорту, процес фізичного виховання у суспільстві у теперішній час.

Проблемами, які стосуються фізичного виховання, є «складне соціально-економічне становище українського суспільства; демографічна криза, що зумовлена зменшенням кількості населення України з 51,4 мільйона у 1994 році до 42,9 мільйона у 2014 році; знецінення моральних та патріотичних переконань громадян України у зв'язку з пропагандою жорстокості, насильства, зокрема через засоби масової інформації; погіршення стану здоров'я населення у зв'язку з прогресуючими хронічними хворобами серця, гіпертонією, неврозом, артритом, ожирінням тощо, що призвело до збільшення на 40 відсотків порівняно з 2007 роком кількості осіб, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи; невідповідність вимогам сучасності та світовим стандартам ресурсного забезпечення сфери фізичної культури і спорту, зокрема організаційного, кадрового, науково-методичного, медико-біологічного, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного; відсутність сталих традицій та мотивації щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого фактора фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я, ведення здорового способу життя і збільшення його тривалості. Основні причини виникнення проблем, пов'язаних із кризовою ситуацією у сфері фізичного виховання, фізичної культури і спорту, характеризуються такими факторами: знецінення традиційних моральних цінностей у зв'язку з пропагандою жорстокості, насильства, зокрема через засоби масової інформації, що негативно впливає на патріотичні переконання громадян

України; обмежена рухова активність, нераціональне та незбалансоване харчування, асоціальна поведінка у суспільстві; невідповідність матеріально-технічної бази для забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності потребам населення за місцем проживання, роботи та в місцях масового відпочинку, в тому числі в сільській місцевості, зокрема осіб з обмеженими фізичними можливостями; низький рівень ресурсного забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту; відсутність спортивної інфраструктури, спроможної задовольнити потреби населення у щоденній руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, зокрема осіб з обмеженими фізичними можливостями; невідповідність більшості баз олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки європейським та світовим стандартам; недостатній рівень забезпечення спортивним інвентарем та обладнанням навчальних закладів; нездатність вітчизняних виробників задовольнити попит населення у спортивному обладнанні та інвентарі та конкурувати з іноземними виробниками; низький рівень проведення засобами масової інформації інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо усвідомлення цінності здоров'я, відповідального ставлення батьків до виховання своїх дітей та відсутність ефективного механізму стимулювання населення до збереження здоров'я; низький рівень престижності професій у сфері фізичної культури і спорту, матеріального заохочення працівників цієї сфери; низький рівень медичного та медико-біологічного забезпечення осіб, які займаються фізичною культурою і спортом, та медико-біологічного забезпечення підготовки спортсменів вищої категорії; недостатній обсяг бюджетного фінансування та неефективне залучення позабюджетних коштів; відсутність механізму інвестування у розвиток і популяризацію масового спорту; регуляторні функції з боку держави, що суперечить законодавчій базі та практиці діяльності європейських спортивних організацій» [2].

Сучасні процеси реформування у військових формуваннях свідчить не лише про докорінні зміни в озброєнні, бойовій техніці, в формах і способах збройної боротьби, але й у характері фізичного виховання, як складової професійної готовності особового складу до виконання службових обов'язків.

Виявлені суперечності між недостатнім рівнем фізичної готовності військовослужбовців і особистісної мотивації їх до занять фізичною підготовкою та високим рівнем вимог до якості військово-професійної підготовки солдат, сержантів та офіцерів Збройних Сил України, особливо призованих для проходження військової служби відповідно до діючого законодавства.

Метою дослідження є висвітлення державних вимог щодо розвитку фізичної культури і спорту, шляхів вирішення проблем фізичного виховання в Україні та Збройних Силах України на сучасному етапі суспільного розвитку, формування здорового способу життя населення та військовослужбовців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичне забезпечення фізичного виховання у вищих закладах освіти детально досліджено В.Е. Білогур. Вихованню фізичної культури учнів загальноосвітньої школи присвячені праці О.Б. Логвиненко. Проблеми формування здорового способу життя присвятили свої дослідження та розкривали у своїх працях О. Яременко, В. Крамар, О. Кляпець, Н. Чекмарьова, А. Степанов, Д. Изуткін, С. Лапаєнко, М. Гудстак, Л. Сущенко та інші вчені. Програми з фізичного розвитку й підвищення рівня фізичної підготовленості студентів на основі проведення систематичного тестування розвитку фізичних якостей розробляли В. Волков, Ю. Євсєєв, В. Дубровський.

Методику формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до військово-професійної діяльності дослідив О. Старчук. Питання фізичної готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності неодноразово досліджувались Ю. Бородіним, Г. Сухорада та С. Романчук. Окремі питання методичних основ формування фізичної готовності військовослужбовців у процесі військово-професійної підготовки розкрити у працях О. Бикової, О. Мороза, В. Ягупова та інших дослідників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна політика у сфері фізичної культури і спорту ґрунтується на засадах: визнання фізичної культури і спорту як

пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави; визнання фізичної культури як важливого чинника всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя.

«Фізичне виховання – виховання, що ставить за мету створення оптимальних умов для забезпечення достатнього фізичного розвитку особистості, збереження її здоров'я, оволодіння знаннями про особливості організму людини, фізіологічні процеси, які відбуваються в ньому, набуття санітарно-гігієнічних умінь та навичок догляду за власним тілом, підтримання й розвиток його потенцій. Фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечити розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини. Окрім виконання оздоровчих та освітніх завдань, фізичне виховання вирішує і загально-педагогічні завдання – формування морально-вольових та психологічних якостей, виховання патріотизму і шанобливого ставлення до Батьківщини» [3]. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» визначає також, що фізичне виховання різних груп населення – напрям фізичної культури, пов'язаний з процесом виховання особи, набуттям нею відповідних знань та умінь з використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності та активної участі в суспільному житті.

«Фізична культура має такі напрями: фізичне виховання різних груп населення, масовий спорт, фізкультурно-спортивна реабілітація. Досягається вона через фізичну підготовку – складову фізичного виховання різних груп населення, яка полягає у формуванні рухових умінь та навичок людини, розвитку її фізичних якостей і здібностей з урахуванням особливостей професійної діяльності. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють розвитку фізичної культури в навчальних закладах. Фізична культура у сфері освіти має на меті забезпечити розвиток фізичного здоров'я учнів та студентів, комплексний підхід до формування розумових і фізичних здібностей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя, професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів та форм фізичного виховання і масового спорту, безперервності цього процесу протягом усього життя» [3].

Із врахуванням історичного досвіду та з метою надати фізичній культурі всенародного характеру, Постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 року № 1045 затверджено Порядок проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України. Цей документ визначає механізм проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України, метою якого є визначення та підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, створення належних умов для фізичного розвитку різних груп населення, покращення його здоров'я, забезпечення здатності до високопродуктивної праці, захисту суверенітету і територіальної цілісності України, а також сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції. Кабінет Міністрів України постановляє: «затвердити Порядок проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України; розробити протягом 2016 року тести і нормативи для проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України; забезпечити починаючи з 2017 року проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України; визначає механізм проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» [4]. Постановою Кабінету Міністрів України визначені основні завдання щорічного оцінювання, серед яких: визначення рівня фізичної підготовленості населення України; сприяння розвитку фізичної культури серед населення України; формування у населення України потреби в руховій активності; спрямування діяльності навчальних закладів, зокрема, на фізичний розвиток учнівської та студентської молоді, фізкультурно-спортивних організацій на забезпечення належного рівня фізичної підготовленості населення України; надання можливості населенню України самостійно оцінювати рівень фізичної підготовленості; сприяння формуванню здорового способу життя, патріотизму та

національної свідомості населення України, підвищення рівня заінтересованості до служби у Збройних Силах, готовності до захисту Вітчизни; сприяння створенню належних умов для підготовки та проведення щорічного оцінювання різних вікових груп.

«Обов'язковим є проведення щорічного оцінювання для учнівської та студентської молоді навчальних закладів усіх типів незалежно від форми власності, особового складу Збройних Сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законів, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб. Щорічне оцінювання для громадян України, іноземців та осіб без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, проводиться на добровільних засадах.

Щорічне оцінювання проводиться у травні. Може бути встановлено інший строк проведення щорічного оцінювання з урахуванням особливостей діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій. Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, які не взяли участі в щорічному оцінюванні в установленій строк з поважних причин, можуть пройти його в інший строк, визначений відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями.

Щорічне оцінювання є підставою для порівняння показників фізичної підготовленості різних груп населення України з показниками фізичної підготовленості населення інших держав, зокрема країн євроатлантичного простору.

Щорічне оцінювання проводиться згідно з відповідними тестами і нормативами. Порядок проведення щорічного оцінювання в центральному та місцевому органі виконавчої влади, на підприємстві, в установі, організації визначається керівником такого органу, підприємства, установи, організації з урахуванням положень цього Порядку і затверджується наказом або іншим розпорядчим документом. Щорічне оцінювання проводиться безоплатно. До щорічного оцінювання допускаються особи, які пройшли медичне обстеження, допущені до нього лікарем та ознайомлені з вимогами заходів безпеки. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи, організації для посилення мотивації проходження щорічного оцінювання можуть відзначати своїх працівників, членів, учнівську та студентську молодь відомчими відзнаками чи використовувати інші методи заохочення в установленому законодавством порядку.

Відповідальність за підготовку та організацію проведення щорічного оцінювання несуть керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій. До початку проведення щорічного оцінювання керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій повинні ознайомити осіб, які залучаються до щорічного оцінювання, з порядком його проведення. Керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій затверджують склад комісій з питань проведення щорічного оцінювання, до якого включаються фахівці відповідної сфери діяльності та/або підприємства, установи, організації сфери фізичної культури і спорту, медичні спеціалісти, а також представники інститутів громадянського суспільства, зокрема учасники антитерористичної операції, волонтери. Комісії можуть готувати за результатами щорічного оцінювання рекомендації щодо підвищення рівня фізичної підготовленості різних груп населення України.

Щорічне оцінювання проводиться в належних санітарно-гігієнічних та інших умовах. Керівництво і контроль за підготовкою і проведенням щорічного оцінювання здійснюються відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади. Керівники підприємств, установ, організацій, які належать до сфери управління відповідних центральних та місцевих органів виконавчої влади, подають в установленому порядку інформацію про проведення щорічного оцінювання органам управління. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи, організації сприяють підвищенню рівня фізичної підготовленості населення України» [4].

Верховна Рада України 17 червня 2015 року провела слухання на тему: «Сімейна політика України – цілі та завдання». Учасники парламентських слухань серед проблем

інституту сім'ї, що роками накопичувалися в умовах економічних, соціально-політичних і духовно-культурних трансформацій українського суспільства, звернули увагу на необхідність удосконалення системи фізичного виховання.

«Різке скорочення державного фінансування санаторно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку дітей, дитячого дозвілля, насамперед занять спортом у дитячо-юнацьких спортивних школах, а також послаблення уваги батьків до своїх дітей неминуче спричиняє зростання підліткової злочинності та погіршення здоров'я дітей. Це особливо небезпечно за нинішніх умов, під час окупації українських територій, наслідком чого є зубожіння сімей з дітьми, зростання кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, один із батьків яких помер (загинув), бездоглядних та безпритульних дітей. Враховуючи зазначене, учасники парламентських слухань рекомендують прискорити розгляд та прийняття проектів законів України: про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо організації фізичного виховання, забезпечення стабільного розвитку сфери фізичної культури і спорту, посилити заходи щодо збереження та зміцнення фізичного здоров'я дітей та молоді, формування у громадян здорового способу життя. Необхідно переглянути систему фізичного виховання дітей та молоді в начальних закладах, посилити роз'яснювальну роботу серед громадян з питань негативного впливу на здоров'я тютюнопаління, алкоголізму, токсикоманії, наркоманії» [5].

Своїм розпорядженням Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року. У Концепції визначено, що «Комплексне розв'язання існуючих проблем можливе шляхом розроблення, затвердження та виконання Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року (далі – Програма). Метою Програми є відведення фізичній культурі і спорту в Україні провідної ролі як важливого фактора здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві.

Подальший розвиток фізичної культури і спорту в Україні може бути забезпечений за такими варіантами, що передбачають: перший – збереження традиційної системи розвитку фізичної культури і спорту, відсутність системного підходу щодо розв'язання нагальних проблем організації дозвілля населення і підготовки національних збірних команд, що не дасть позитивного результату і ще більше загострить кризову ситуацію в Україні; другий – здійснення організаційно-практичних заходів щодо створення автономної системи управління сферою фізичної культури і спорту, в якій буде відсутня координуюча функція з боку держави, а керівництво здійснюється органами, відповідальними за забезпечення розвитку олімпійського руху, із залученням фінансових ресурсів приватного сектору, що скоротить фінансові ресурси державного та місцевих бюджетів для забезпечення розвитку сфери фізичної культури і спорту. У зв'язку з відсутністю належного інвестиційного клімату в країні та низьким рівнем залучення приватного сектору даний варіант не дасть можливості вирішити проблемні питання у сфері фізичної культури і спорту; третій, оптимальний – поєднання зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства для проведення реформи у сфері фізичної культури і спорту з метою приведення її у відповідність з європейськими вимогами і стандартами шляхом визначення як основи європейської моделі реформування та побудови взаємовідносин між органами державної влади та громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості, підвищення рівня публічності та прозорості діяльності Міністерства молоді і спорту, автономності спортивних федерацій, вдосконалення національного антидопінгового законодавства, що сприятиме створенню умов для відведення фізичній культурі і спорту в Україні провідної ролі.

Для розв'язання проблеми передбачається здійснити до 2020 року комплекс заходів, спрямованих на створення умов для: відведення фізичній культурі і спорту в Україні провідної ролі; забезпечення фізичного виховання і спорту в навчальних закладах усіх типів, за місцем роботи, проживання та в місцях масового відпочинку населення, Збройних Силах та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних службах; підтримки масового, дитячого, дитячо-юнацького, резервного спорту, спорту вищих досягнень, спорту інвалідів та ветеранів; забезпечення розвитку олімпійських, не олімпійських видів спорту, видів спорту інвалідів та видів спорту, не включених до програм Параолімпійських і Дефолімпійських ігор; популяризації рухової активності як невід'ємного фактора здорового способу життя; поліпшення організаційного, нормативно-правового, кадрового, матеріально-технічного, фінансового, науково-методичного, медичного, інформаційного забезпечення сфери фізичної культури і спорту» [2].

У Концепції визначені шляхи розв'язання проблем: внесення змін до законодавства в частині взаємовідносин між органами державної влади і громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості відповідно до європейських стандартів; створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення для зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів, здібностей та індивідуальних особливостей; створення умов для підвищення ефективності фізичної підготовки у Збройних Силах, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів, та правоохоронних органах; популяризації здорового способу життя та подолання суспільної байдужості до здоров'я населення; забезпечення функціонування та удосконалення мережі закладів фізичної культури і спорту; забезпечення відбору осіб, які мають високий рівень підготовленості та здатні під час проведення спортивних заходів витримувати значні фізичні та психологічні навантаження, для подальшого залучення їх до резервного спорту; підтримки та розвитку олімпійського, не олімпійського, параолімпійського та дефолімпійського руху; розбудови спортивної інфраструктури, у тому числі будівництва та модернізації спортивних споруд, із залученням коштів інвесторів; надання якісних фізкультурно-спортивних послуг.

Виконання Програми дасть можливість: підвищити рівень охоплення населення руховою активністю на 1–2 відсотки щороку; створити умови для соціальної адаптації та реабілітації інвалідів і осіб з обмеженими фізичними можливостями; підвищити рівень готовності молоді до служби у Збройних Силах та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних службах з метою захисту суверенітету та незалежності держави; підвищити рівень заінтересованості дітей та молоді до соціальних, профілактичних акцій, спрямованих на мотивацію свідомого ставлення до власного здоров'я; підвищити рівень поінформованості та обізнаності різних груп населення щодо формування здорового способу життя та профілактики негативних явищ серед дітей та молоді; забезпечити надання якісних фізкультурно-спортивних послуг спортивними клубами та фізкультурно-оздоровчими закладами, які функціонуватимуть відповідно до встановлених стандартів; залучити до 13 відсотків дітей та молоді віком від 6 до 18 років до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах, створити умови для розвитку резервного спорту та ефективного поповнення складу національних збірних команд; забезпечити збереження провідних позицій українських спортсменів у міжнародних змаганнях різного рівня для піднесення авторитету держави у світовому спортивному співтоваристві; забезпечити збереження та створення розгалуженої мережі сучасних спортивних споруд (спортивні зали, плавальні басейни, спортивні майданчики тощо), які відповідають національним та міжнародним стандартам, зокрема із залученням коштів інвесторів; забезпечити підвищення професійних знань, фахового рівня та вміння працювати в нових соціально-економічних умовах, а також здійснення контролю за станом здоров'я, профілактикою травматизму, захворювань та якістю наданих медичних послуг.

З метою об'єднати сферу фізичної культури і спорту з національно-патріотичним вихованням Постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 2016 р. № 7 затверджено зміни до Положення про Міністерство молоді та спорту України. Відповідно до змін, Міністерство молоді та спорту України «визначає перспективи та пріоритетні напрями розвитку молодіжної сфери, сфер фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання; забезпечує нормативно-правове регулювання у молодіжній сфері, сферах фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання; провадить в установленому порядку міжнародну діяльність у молодіжній сфері, сферах фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання; вживає заходів до популяризації та утвердження здорового способу життя, гуманістичних цінностей, національної свідомості та патріотичних почуттів молоді, організації її змістовного дозвілля, проводить інформаційно-просвітницьку роботу з протидії поширенню у молодіжному середовищі соціально небезпечних захворювань; сприяє розвитку волонтерської діяльності у сферах фізичної культури і спорту та національно-патріотичного виховання, проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних заходів; визначає в установленому порядку потребу у фахівцях сфер фізичної культури і спорту та національно-патріотичного виховання, бере участь у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів у сферах фізичної культури і спорту та національно-патріотичного виховання, визначенні основних напрямів наукових досліджень, проведенні науково-дослідної роботи у цих сферах» [6].

Повноцінний фізичний розвиток особистості військовослужбовця, зміцнення його здоров'я, гармонія тіла і духу мають лежати в основі фізичного виховання у Збройних силах України. Проблема професійної підготовки та виховання військовослужбовців залишається актуальною в педагогічній теорії і практиці. Розв'язання її неможливе без удосконалення фізичного виховання військовослужбовців, яке обумовлене такими процесами, як професіоналізація, інтеграція української системи освіти в європейське освітнє середовище.

«Результати контрольних перевірок у підрозділах Збройних сил України показують, що в цілому фізична підготовка особового складу Збройних сил відповідає висунутим вимогам, але багато в чому обумовлено низьким станом здоров'я молоді призовного віку. Тільки в 2000 р. кількість юнаків, звільнених від призову в армію у зв'язку з психічними розладами, склало 130 тис., що на 7 тис. більше, ніж у 1999 р., і на 40 тис. більше, ніж у 1998 р. При обмеженості призовного ресурсу, тільки в 2000 р. від служби в Збройних силах через наркоманії звільнено 17,7 тис. осіб (у 1996 р. -5,5 тис. осіб). Діючі навчальні програми для вищих військово-навчальних закладів недостатньо враховують змінний характер військово-професійної діяльності та її специфіку залежно від військової спеціальності. Актуальність дослідження підсилюється виявленими суперечностями: між недостатнім рівнем фізичної готовності абітурієнтів і особистісної мотивації до занять фізичною підготовкою та високим рівнем вимог до якості військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів. Результати експерименту показали, що 40,7% курсантів першого курсу володіють недостатнім та критичним рівнями фізичної готовності до професійної діяльності» [7].

Воєнна доктрина України головною метою воєнної політики України визначає створення умов для відновлення територіальної цілісності держави, її суверенітету і недоторканності в межах державного кордону України. Досягнення цієї мети неможливо без реформування Збройних Сил України, оперативної і технічної сумісності зі збройними силами держав – членів НАТО. Це в свою чергу передбачає відповідну підготовку, у тому числі і фізичну, військовослужбовців Збройних Сил України» [8].

Фізична готовність є обов'язком для військовослужбовців. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України серед загальних обов'язків військовослужбовців у статті 13 визначає, що «військовослужбовець зобов'язаний додержуватися вимог безпеки, вживати заходів до запобігання захворюванню, травматизму, повсякденно підвищувати фізичну загартованість і тренуваність, утримуватися від шкідливих для здоров'я звичок; в загальних обов'язках командирів (начальників) у статті 59 встановлено, що командир (начальник) зобов'язаний

організувати культурно-освітню роботу, створювати умови для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку; серед обов'язків рядового (матроса) у статті 128 визначено, що рядовий (матрос) зобов'язаний повсякденно загартовувати себе, вдосконалювати свою фізичну підготовку» [9].

У Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки визначено, що «національно-патріотичного виховання має охоплювати насамперед такі сфери: освіта; наука; культура та мистецтво; профорієнтація на військові спеціальності; історія, вшанування пам'ятних дат та історичних постатей; краєзнавство; туризм; охорона довкілля; фізкультура, спорт, популяризація здорового способу життя; цивільна оборона; України» [10].

Концепція національно – патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641, визначає, що організація військово-патріотичного виховання молоді має бути спрямована на підготовку її до оволодіння військовими професіями, формування психологічної та фізичної готовності до служби в Збройних Силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовки до захисту Вітчизни.

Згідно з наказом Міністра оборони України від 29.04.1992 № 61, в оборонному відомстві був створений Спортивний комітет Міністерства оборони України, який у подальшому був реформований та перейменований в Управління спорту Міністерства оборони України (діє на підставі «Положення про Управління спорту», затвердженого Наказом Міністра оборони України від 21.07.2011 № 434). Станом на сьогоднішній день Управління спорту відповідно до покладених на нього завдань (для здійснення управління спортивною діяльністю у Міністерстві оборони України визначено діяльність окремого підрозділу) на виконання Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (зі змінами від 17.11.2009 № 1724 – VI) та вимог керівних документів і, в першу чергу завдань Міністерства оборони України, які викладені у «Положенні про Міністерство оборони України» (затверджено Указом Президента України від 06.04.11 № 406/2011), формує засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту у Збройних Силах України.

«Головна мета діяльності Управління полягає у забезпеченні розвитку фізичної культури і спорту в оборонному відомстві, в участі та формуванні реалізації державної політики у сфері спорту, сприянні позитивного іміджу України та її Збройних Сил у світовому спортивному русі. Основними завданнями є: розробка цільових та комплексних Програм розвитку фізичної підготовки та спорту, Концепції спорту вищих досягнень у Збройних Силах України та організація контролю за їх виконанням; розробка документів планування та пропозиції до нормативно-правової бази за напрямом роботи, в тому числі щодо фінансового та матеріального забезпечення фізичної підготовки і спорту; організація спортивної роботи у Збройних Силах України; керівництво функціонально підпорядкованими спортивними клубами та навчально-тренувальними базами і підтримання їх бойової та мобілізаційної готовності; здійснення взаємодії з центральними органами виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту, Національним олімпійським комітетом України, Спортивним комітетом України, національними федераціями у сфері спорту вищих досягнень та громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості; участь у здійсненні міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури і спорту; забезпечення (у межах своїх повноважень) проведення спортивних заходів у системі Міжнародної ради військового спорту та Спортивного комітету при Раді міністрів оборони держав учасниць СНД; внесення пропозиції щодо планування, визначення потреби і розподілу коштів для забезпечення спортивних заходів, проведення контрольної-ревізійної роботи, здійснення обліку, звітності, контроль за виконанням кошторисів та виробничих завдань спортивними клубами та базами, реконструкції та ремонту спортивних об'єктів підпорядкованих підрозділів; визначення потреби у спортивному майні, спортивної зброї та набоях, спеціальній техніці та апаратурі, їх розподіл з відповідними постачальними органами Міністерства оборони України; координація напрямків діяльності з Центральним

управлінням підготовки повсякденної діяльності військ (сил) Збройних Сил України та надання методичної допомоги фахівцям фізичної підготовки» [11].

Складовою частиною загальної системи навчання та виховання особового складу Збройних Сил України є фізична підготовка. Комплекс заходів щодо фізичного вдосконалення військовослужбовців, спрямований на розвиток загальних і спеціальних фізичних якостей, формування військово-прикладних навичок, виховання морально-вольових і психологічних якостей визначений у Тимчасовій настанові з фізичної підготовки у Збройних Силах, яка затверджена наказом начальника Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 11.02.2014 № 35.

Мета фізичної підготовки – забезпечити фізичну готовність військовослужбовців до професійної діяльності, оволодіння встановленими стандартами фізичної підготовки, які забезпечують здатність військовослужбовців ефективно виконувати завдання за призначенням відповідно до займаних посад (військових спеціальностей).

«За своєю спрямованістю фізична підготовка вирішує загальні та спеціальні завдання. Загальними завданнями фізичної підготовки є: адаптація військовослужбовців до умов військової служби; постійне вдосконалення сили, витривалості, швидкості та спритності; покращення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та професійного довголіття.

Спеціальними завданнями фізичної підготовки є: розвиток та вдосконалення професійно важливих і спеціальних фізичних якостей; оволодіння військово-прикладними руховими навичками в подоланні природних і штучних перешкод, військово-прикладному плаванні, рукопашному бою, пересуванні пересіченою місцевістю в пішому порядку і на лижах, марш-кидках, метанні гранат; виховання морально-вольових і психологічних якостей, згуртування військових підрозділів.

Виконання загальних та спеціальних завдань з фізичної підготовки забезпечується системою фізичної підготовки, яка передбачає: безперервну фізичну підготовку військовослужбовців протягом навчального року та терміну всієї служби; створення та утримання необхідної початкової матеріально-технічної бази для занять фізичною підготовкою і спортом (далі – навчально-спортивна база); підготовку фахівців фізичної підготовки, інструкторів, спортивних організаторів, тренерів, суддів зі спорту (далі – спортивний актив); мотивацію військовослужбовців до самостійних занять фізичною підготовкою та спортом, оволодіння знаннями та методикою фізичного вдосконалення, дотримання здорового способу життя; наукове обґрунтування змісту та організації фізичної підготовки.

До змісту фізичної підготовки належать засоби, форми і методи фізичної підготовки. Основним засобом фізичної підготовки є фізичні вправи, які виконуються за встановленими вимогами з дотриманням заходів безпеки та гігієнічних умов у поєднанні з оздоровчими силами природи (сонячними, водними і повітряними процедурами). Військовослужбовці оволодівають всім переліком фізичних вправ, який передбачений для них навчальними програмами. Фізичні вправи, за своїм характером та впливом на організм, розвивають загальні і спеціальні фізичні якості, формують професійні військово-прикладні навички, сприяють вихованню морально-вольових і психологічних якостей, згуртованості військових підрозділів» [12]. У Тимчасовій настанові з фізичної підготовки у Збройних Силах України акцентується на важливість формування в процесі фізичної підготовки моральних, вольових і психологічних якостей військовослужбовців, підвищення згуртованості військових підрозділів. Вказуються засоби фізичної підготовки, за допомогою яких виховуються:

«Психологічна та емоційна стійкість – вправи, що вимагають нервово-психологічного напруження (подолання водних перешкод, стрибки у воду, виконання різних вправ, що мають елементи ризику, виконання прийомів рукопашного бою і подолання смуги перешкод в ускладнених умовах); сміливість і рішучість – вправами, що містять елементи новизни, ускладнені умови їх виконання (пересування на значній висоті по вузькій опорі, стрибки в глибину, стрибки через широкі і глибокі перешкоди, зіскоки з гімнастичних снарядів, опорні

стрибки, стрибки у воду, акробатичні вправи, спуски з крутих схилів і стрибки на лижах, вправи на спеціальних снарядах, навчальні рукопашні сутички); ініціатива і винахідливість – вправами, що вимагають прийняття самостійних рішень (спортивні ігри, виконання прийомів рукопашного бою, прийомів і дій за раптово поданими командами і сигналами, біг з орієнтуванням на місцевості); наполегливість і цілеспрямованість – вправами, пов'язаними з великими і тривалими фізичними і нервово-психологічними навантаженнями, особливо в умовах змагань (біг на середні і довгі дистанції, виконання силових вправ на максимальну кількість разів); витримка і самовладання – вправами, пов'язаними з необхідністю діяти точно і впевнено в умовах фізичних і нервово-психологічних навантажень (подолання складних ділянок смуг перешкод, плавання в обмундируванні зі зброєю, пірнання, дії на воді і під водою, метання гранат по цілях); стійкість уваги – вправами, що вимагають швидкої зміни обстановки (спортивні і рухливі ігри); впевненість у власних силах – на основі комплексного виконання всіх зазначених вправ. Згуртованість військових колективів досягається: виконанням спеціальних військово-прикладних вправ у складі підрозділів; участю військовослужбовців у масових спортивних змаганнях з військово-прикладних видів спорту» [12].

Але значна наявність нормативно-правових документів державного в відомчого характеру не вирішують проблем фізичного виховання в державі і Збройних силах України. Навіть існують питання щодо якості методичного проведення занять, що не потребує ніяких керівних документів і залежить тільки від викладачів. Наприклад, результати моніторингу занять з фізичної підготовки військовослужбовців показують, що деякі вправи щодо формування моральних, вольових і психологічних якостей своєї мети не досягають по причині, в основному, боязні проведення їх викладачами у складних умовах (наприклад, недостатньо проводиться подолання водних перешкод, стрибки у воду, виконання прийомів рукопашного бою із зброєю, біг з орієнтуванням на місцевості, пересування на значній висоті по вузькій опорі, плавання в обмундируванні зі зброєю, пірнання, дії на воді і під водою та ін.

Морально-психологічні якості в умовах сучасного бою, по відгуках учасників антитерористичної операції в Донецької та Луганської областях, «визначаються фізіологічною витривалістю, гартом організму військовослужбовців. Тому необхідно найсерйознішу увагу приділяти спортивної натренованості солдатів і офіцерів – вихованню фізичної витривалості. Військове – прикладне значення спорту величезне. Особливе значення у справі подолання страху має спортивно-бойове єдиноборство – рукопашний бій, самбо, бокс, карате тощо. Бойова і фізична підготовка в ході реабілітації розцінюються як один з потужних засобів при відновленні функцій, втрачених внаслідок отримання психічної травми» [13, с.с. 208, 254].

Можна запропонувати такі пропозиції для підвищення рівня фізичної підготовленості військовослужбовців:

- військовому відомству розробити постійно діючий нормативний документ щодо фізичного виховання у Збройних Силах України замість Тимчасової настанови з фізичної підготовки у Збройних Силах України із врахуванням досвіду учасників бойових дій у антитерористичної операції;

- в умовах прийому на навчання до вищих військових навчальних закладів для підготовки військових фахівців тактичного рівня переглянути оцінку фізичної підготовленості кандидатів на навчання з числа цивільної молоді та військовослужбовців. У разі невиконання хоч би однієї вправи, навіть при перевищенні необхідної загальної суми, тест вважати невиконаним. Вступник відраховується і до подальшого складання вступних випробувань не допускається;

- збільшити обсяг годин на загально фізичну, професійно-прикладну фізичну й спортивну підготовку військовослужбовців;

- розробити сучасні нормативні вимоги, навчально-тренувальні програми та методики фізичної підготовки курсантів;

- обов'язкове виконання військовослужбовцями вправ, що вимагають нервово-психологічного напруження, сміливості і рішучості, наполегливості і цілеспрямованості, витримки і самовладання;

- створити ефективну систему спортивних змагань, що сприяють залученню в активні заняття спортом максимального числа військовослужбовців;

- при відборі на контрактну військову службу розробити свої спортивні нормативи для військовослужбовців різних видів та родів Збройних сил України;

- розглянути питання про присвоєння чергового військового звання за умови виконання військовослужбовцями відповідних нормативів фізичної підготовки.

У системі підготовки допризовної молоді для удосконалення фізичного виховання можливо передбачити:

- збільшення обсягів фізкультурно-спортивної активності в освітніх установах;

- відновлення роботи спортивних, спортивно-технічних і спортивно-оборонних клубів і секцій, оснащених необхідним спортивним інвентарем та обладнанням, фахівцями і науково-методичним забезпеченням;

- проведення літніх зборів допризовної молоді у військово-спортивних таборах;

- розробку спеціалізованих нормативів фізичної підготовленості в освітніх установах;

- розробку і проведення системи комплексних загальнонаціональних і регіональних змагань для допризовної молоді;

- ввести обов'язкові оцінки на уроках фізкультури в середніх освітніх навчальних закладах;

- підвищення ролі Товариства сприяння обороні України, метою якого є сприяння обороні і підготовці членів Товариства до захисту Батьківщини, а основними завданнями і напрямками діяльності визначено: патріотичне виховання членів Товариства, пропаганда серед населення Конституції і Законів України про захист Вітчизни; підготовка призовників з військово-технічних спеціальностей. Виходячи з цього, актуальна розробка якісно нової системи заходів, спрямованих на фізичне виховання допризовної та призовної молоді.

На наш погляд, необхідно пред'являти більше вимог до військовослужбовців за невиконання визначених нормативів з фізичної підготовки. Досвід окремих держав НАТО свідчить, що від фізичної підготовленості військовослужбовців залежить подальше проходження військової служби. «На флоті США діє програма «Новий образ життя». 1,5 години в день під керівництвом інструкторів проводяться фізичні вправи. Перевищення нормативної ваги тіла більш, ніж на 22%, ставить питання продовження служби. Гордість Збройних Сил США – морська піхота, виявилася не готова до воєн в Кореї і В'єтнамі і, насамперед, із-за недостатньої фізичної підготовки. Спеціальні курси фізичного тренування в центрах протягом 3 тижнів. плануються перед початком навчань з метою адаптації особистого складу до характеру майбутніх навантажень і вдосконалення відповідних прикладних навичок. Нормативи спеціальних курсів, як правило, значно вище за вимоги тесту фізичної готовності. У разі невиконання хоч би однієї вправи, навіть при перевищенні необхідної суми, тест вважається невиконаним. Солдат привчають діяти тривалий час на значному видаленні від своєї військової частини, в умовах жорстоких позбавлень, при постійній фізичній і психічній напруженості» [14].

Навчальна дисципліна «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка» у вищих військових навчальних закладів Збройних Сил України подібних спеціальних занять з курсантами та вимог до них не передбачає.

Висновки. Розв'язання існуючих проблем фізичного виховання можливе тільки у разі відведення фізичному вихованню в Україні провідної ролі як важливого фактора здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві.

Здоровий спосіб життя – це спосіб життя окремої людини, спрямований на профілактику хвороб і зміцнення здоров'я. Він включає такі принципи, як дотримання режиму дня, раціональне харчування, фізичну культуру, дотримання правил гігієни, відсутність шкідливих звичок, доброзичливе ставлення до оточуючих, активний відпочинок, сприятливі умови життя. Тому найголовнішим завданням сучасного життя, яке постійно зазнає впливу негативних факторів (фізичних, хімічних, біологічних, психічних) є впровадження у свідомість людей ідей здорового способу життя та практичної реалізації цієї ідеї, значення фізичної культури.

Для підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, покращення його здоров'я, готовності до захисту суверенітету і територіальної цілісності України, а також сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції доцільно у короткий термін впровадити щорічне оцінювання фізичної підготовленості.

Для формування фізичної готовності військовослужбовців Збройних Сил України до виконання службових обов'язків, сприяння формуванню здорового способу життя, патріотизму та національної свідомості населення України, підвищення рівня заінтересованості до служби у Збройних Силах, готовності до захисту Вітчизни, -необхідно дотримуватися певних педагогічних умов:

- фізичне виховання організовувати на засадах особистісного підходу;
- мати відповідний рівень кваліфікації викладацького складу військово-навчальних закладів;
- навчально-методична і матеріально-технічна забезпечення занять з фізичної підготовки повинна відповідати сучасним вимогам;
- систематичне проведення моніторингу фізичного виховання захисників Вітчизни з метою корегування проведення заходів щодо його організації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів 9 грудня 2015 року № 1320 // Урядовий кур'єр. – 2016 р. – 6 січня.
3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року N 3808-XII. (Із змінами та доповненнями, внесеними Законами України).
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 року № 1045 «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України». // Офіційний вісник України. – 2015. – 31 груд. Урядовий кур'єр – 2016. – 6 січня.
5. Постанова Верховної Ради України від 8 грудня 2015 року № 854-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Сімейна політика України – цілі та завдання» – Відомості Верховної Ради, 2016, № 1, ст. 15). Урядовий кур'єр. – 2016. – 13 січня.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 січня 2016 р. № 7 «Про внесення змін до Положення про Міністерство молоді та спорту України» // Уряд кур'єр. – 2016 – 21 січня.
7. Старчук О. О. Методика формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до військово-професійної діяльності. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (загальновійськові та військово-спеціальні дисципліни). – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2011.
8. Указ Президента України №555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року "Про нову редакцію Военної доктрини України".
9. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України. Затверджений Законом України від 24 березня 1999 року N 548 – XIV. Із змінами та доповненнями, внесеними Законами України. – Відомості Верховної Ради України, 1999, N 22-23, ст. 194.
10. Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки»
11. Положення про Управління спорту Міністерства оборони України. Наказ Міністра оборони України від 21.07.2011 № 434.

12. Тимчасова настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 11.02.2014. № 35.
13. Психологія бою: діяльність командира підрозділу щодо підтримання морально-психологічного стану особового складу в ході бойових дій: навчально-методичний посібник/А.М. Романишин, О.В. Бойко, Д.В. Богородицький та ін.- Львів: НАСВ, 2015. –С.190.
14. Сухоцкий В.И. Физическая подготовка морской пехоты США // Боевое искусство планеты.- 1993.- №7.

REFERENCES:

1. Konstytucija Ukrai'ny: Prynjata na p'jatih sesii' Verhovnoi' Rady Ukrai'ny 28 cherv. 1996 r. – K.: Presa Ukrai'ny, 1997. – 80 s.
2. Konceptcija Derzhavnoi' cil'ovoi' social'noi' programy rozvytku fizychnoi' kul'tury i sportu na period do 2020 roku. Shvalena rozporjadzhennjam Kabinetu Ministriv 9 grudnja 2015 roku № 1320 // Urjadovyj kur'jer. – 2016 r. – 6 sichnja.
3. Zakon Ukrai'ny «Pro fizychnu kul'turu i sport» vid 24 grudnja 1993 roku N 3808-XII. (Iz zminamy ta dopovnennjamy, vnesenymy Zakonomy Ukrai'ny).
4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 9 grudnja 2015 roku № 1045 «Pro zatverdzhennja Porjadku provedennja shhorichnogo ocinjuvannja fizychnoi' pidgotovlenosti naselennja Ukrai'ny». // Oficijnyj visnyk Ukrai'ny. – 2015. – 31 grud. Urjadovyj kur'jer – 2016. – 6 sichnja.
5. Postanova Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 8 grudnja 2015 roku № 854-VIII «Pro Rekomendacii' parlaments'kyh sluhan' na temu: «Simejna polityka Ukrai'ny – cili ta zavdannja» – Vidomosti Verhovnoi' Rady, 2016, № 1, st. 15). Urjadovyj kur'jer. – 2016. – 13 sichnja.
6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 13 sichnja 2016 r. № 7 «Pro vnesennja zmin do Polozhennja pro Ministerstvo molodi ta sportu Ukrai'ny» // Urjad kur'jer. – 2016 – 21 sichnja.
7. Starchuk O. O. Metodyka formuvannja fizychnoi' gotovnosti majbutnih oficeriv do vijs'kovo-profesijnoi' dijal'nosti. – Rukopys. Dysertacija na zdobuttja naukovoogo stupenja kandydata pedagogichnyh nauk za special'nistju 13.00.02 – teorija i metodyka navchannja (zagal'novijs'kovi ta vijs'kovo-special'ni dyscypliny). – Nacional'na akademija Derzhavnoi' prykordonnoi' sluzhby Ukrai'ny imeni Bogdana Hmel'nyc'kogo. – Hmel'nyc'kyj, 2011.
8. Ukaz Prezydenta Ukrai'ny №555/2015 «Pro rishennja Rady nacional'noi' bezpeky i oborony Ukrai'ny vid 2 veresnja 2015 roku "Pro novu redakciju Vojennoi' doktryny Ukrai'ny".
9. Statut vnutrishnoi' sluzhby Zbrojnyh Syl Ukrai'ny. Zatverdzenyj Zakonom Ukrai'ny vid 24 bereznja 1999 roku N 548 – XIV. Iz zminamy ta dopovnennjamy, vnesenymy Zakonomy Ukrai'ny. – Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny, 1999, N 22-23, st. 194.
10. Ukaz Prezydenta Ukrai'ny vid 13 zhovtnja 2015 roku № 580/2015 «Pro Strategiju nacional'no-patriotychnogo vyhovannja ditej ta molodi na 2016 – 2020 roky»
11. Polozhennja pro Upravlinnja sportu Ministerstva oborony Ukrai'ny. Nakaz Ministra oborony Ukrai'ny vid 21.07.2011 № 434.
12. Tymchasova nastanova z fizychnoi' pidgotovky u Zbrojnyh Sylah Ukrai'ny. Nakaz nachal'nyka General'nogo shtabu – Golovnokomanduvacha Zbrojnyh Syl Ukrai'ny vid 11.02.2014. № 35.
13. Psihologija boju: dijal'nist' komandyra pidrozdilu shhodo pidtrymannja moral'no-psyhologichnogo stanu osobovogo skladu v hodi bojovyh dij:navchal'no-metodychnyj posibnyk/A.M. Romanyshyn, O.V. Bojko, D.V. Bogorodyc'kyj ta in.- L'viv: NASV, 2015. –S.190.
14. Suhockyj V.Y. Fyzycheskaja podgotovka morskoj pehoty SShA // Boevoe yskusstvo planety.- 1993.- №7.

Рецензент: к.пед.н., доц. Уліч В.Л., заступник начальника Військового інституту по роботі з особовим складом, Військовий інститут, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Дорохов Н.С.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В УКРАИНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ УКРАИНЫ

В статье рассматриваются государственные изменения физического воспитания в Украине, причины возникновения проблем и недостатков, которые характеризуют состояние физической культуры и спорта, противоречия между недостаточным уровнем физической готовности военнослужащих и высокими требованиями к военно-профессиональной

подготовке, повышение уровня физической подготовленности населения Украины через механизм проведения ежегодного оценивания, обязательность проведения ежегодного оценивания для ученической и студенческой молодежи учебных заведений всех типов не зависимо от форм собственности, личного состава Вооруженных сил и других военных формирований Украины. Обосновывается необходимость выполнения Государственной целевой социальной программы развития физической культуры и спорта на период до 2020 года, что позволит повысить уровень готовности молодежи до службы в Вооруженных силах, формирование здорового способа жизни, национального сознания, патриотических чувств молодежи; делается акцент на необходимости объединения сферы физической культуры и спорта с национально-патриотическим воспитанием; выделены требования Министра обороны Украины и начальника Генерального штаба – Главнокомандующего Вооруженными силами Украины к физической подготовке военнослужащих и необходимости формирования у них моральных, волевых и психологических качеств с учетом опыта участников боевых действий в антитеррористической операции. Предлагаются рекомендации для повышения уровня физической подготовленности военнослужащих на современном этапе реформирования Вооруженных сил Украины.

Ключевые слова: военнослужащие, здоровье, физическое воспитание, физическая культура и спорт, физическая подготовленность, здоровый способ жизни, ежегодное оценивание, национально-патриотическое воспитание.

Dorokhov M.S.

STATE CHANGES IN THE PHYSICAL EDUCATION IN UKRAINE: PROBLEMS AND WAYS OF THEIR SOLVING IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

The article studies the changes in the state of physical education in Ukraine, the causes of problems that characterize the state of the physical culture and sports, the contradictions that appear within insufficient level of physical training of militaries and high requirements to their professional training, raising of the level of physical training of the population of Ukraine through the mechanism of the annual evaluation, mandatory for the annual assessment for the pupils and students of educational institutions of all types, regardless of their form of ownership, and the personnel of the Armed Forces and other military formations of Ukraine.

The article gives reasons for the necessity of the realization of the State target social program of the development of physical culture and sports for the period until 2020, that will increase the level of readiness of young people for the service in the Armed Forces, the formation of a healthy way of life, national consciousness and patriotic feelings; the article emphasizes the need to combine the sphere of physical culture and sports with the national patriotic education, allocates requirements of the Minister of Defense and Chief of General Staff – the Commander of the Armed Forces of Ukraine in the physical preparation of the militaries and the need to form their moral, strong-willed and psychological qualities, taking into account the experience of the combatants in the anti-terrorist operation. The article offers ways of improvement of the level of physical readiness for the military at the present stage of reforming of the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: soldiers, health, physical education, physical culture and sports, physical training, a healthy way of life, an annual evaluation of the national patriotic education.